

Temat 10-11: Natura i wyobraźnia- „Stepy akermańskie”.

Cele lekcji:

- Uczeń wyjaśnia znaczenie terminu *sonet*.
- Uczeń relacjonuje treść wiersza *Stepy akermańskie*.
- Uczeń ustala przynależność utworu do rodzaju literackiego.
- Uczeń wskazuje podmiot liryczny.
- Uczeń wypowiada się na temat podmiotu lirycznego.
- Uczeń dokonuje podziału utworu na dwie części.
- Uczeń wskazuje zastosowane środki stylistyczne.

Treść lekcji:

1. Wysłuchaj utworu „Stepy akermańskie”. Patrz i śledź wzrokiem tekst w podręczniku na str. 212 lub na filmie.

<https://www.youtube.com/watch?v=9Wy8yDXdVec>

dla chętnych

<https://www.youtube.com/watch?v=J5hL3IybBnU>

Wysłuchaj lub przeczytaj wiersz jeszcze raz, aż zrozumiesz przesłanie, temat utworu.

Pamiętaj!

Utwór zatytułowany „Stepy akermańskie” to sonet, który otwiera cały cykl „Sonetów krymskich” napisanych przez Adama Mickiewicza. Na wcześniejszych lekcjach, gdy omawialiśmy postać Adama Mickiewicza, pisaliśmy o jego podróży na Krym. Jeśli nie pamiętasz, to krótki opis znajdziesz na str. 207 w podręczniku.

2. Zapoznaj się z poniższymi zdjęciami i treściami, dzięki nim zrozumiesz „Stepy Akermańskie”.

Mickiewicz odbył podróż na Krym w 1824 r. Owocem tych podróży stały się „Sonety krymskie” – cykl 18 utworów, wydanych w 1826 r. Cykl otwiera utwór „Stepy akermańskie”.

► Mickiewicz odwiedził: Zatokę Achmeczeczką, Kozłów, Bakczysaraj, Bajdary, Czufut-Kale, Ałusztę, a także Sewastopol, Symferopol oraz okolice Ajudahu.

Mickiewicza fascynował Orient, czyli świat Bliskiego i Dalekiego Wschodu.

- W „Sonetach krymskich” ukazał krajobrazy na Krymie: stepy, góry, morze. Przeżywa ich piękno, które skłania go do różnych refleksji. Utwory mają charakter opisowo-refleksyjny.

krajobraz stepowy

3. Zapisz do zeszytu definicję *sonetu*, str. 213.

4. Interpretacja i analiza „Stepów akemańskich”. Poniżej zamieszczam wszelkie pomoce, które pozwolą Ci odpowiedzieć na pytania:

(wszystkie odpowiedzi zapisz w zeszycie)

a) Kim jest podmiot liryczny, bohater liryczny ?

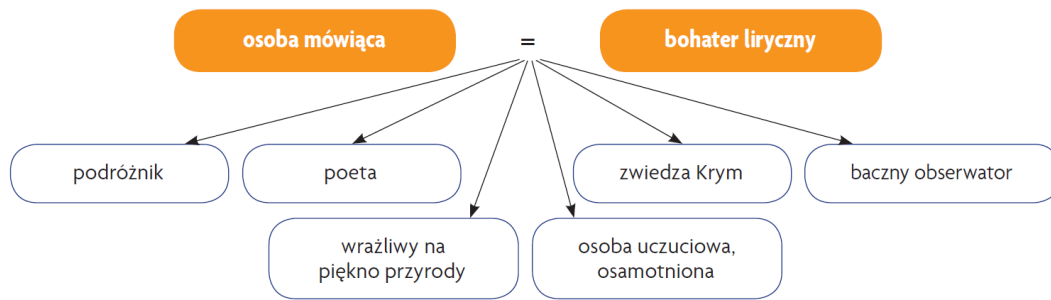
b) Co jest tematem wiersza?

c) Odszukaj w drugiej strofie nazwy geograficzne (patrz na przypisy znajdujące się obok wiersza).

d) Omów język wiersza, znajdź w utworze epitety, porównanie, hiperbole, oksymoron, wyrazy dźwiękonaśladowcze. Podaj po jednym przykładzie.

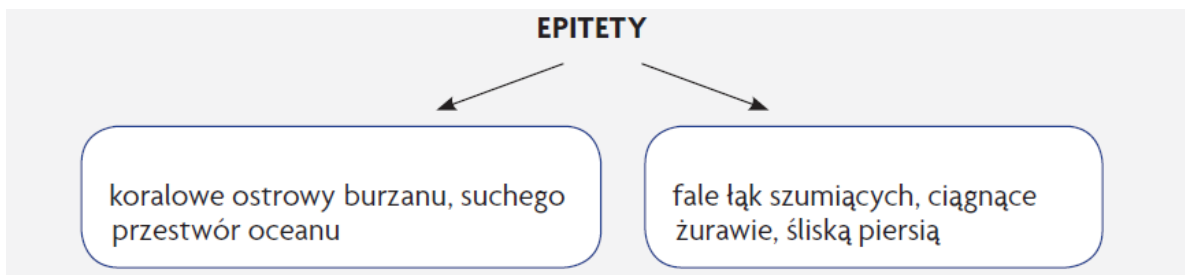
e) Wypisz uczucia towarzyszące podmiotowi lirycznemu w strofie pierwszej, drugiej, trzeciej i czwartej.

f) Scharakteryzuj budowę wiersza: ile ma zwrotek, ile ma wersów w każdej zwrotce, jak układają się rymy ?

Składa się z czternastu wersów. Wersy są zgrupowane w czterech strofach. Składa się z dwóch strof czterowersowych i dwóch strof trzywersowych; pierwsza część jest opisowa, druga – refleksyjna. Obowiązuje w nim stały układ rymów. Jego ojczyzną jest trzynastowieczna Italia.

- 4 zwrotki
- układ wersów: 4 + 4 + 3 + 3
- układ rymów: abba, abba, aba, bab
- pierwsze 2 zwrotki dłuższe = opisowe, kolejne 2 zwrotki krótsze = refleksyjne

Podróż po stepie została porównana do podróży morskiej: „wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi”

PORÓWNANIE

osoba mówiąca, widząc falowanie traw, kępy krzewów, ma wrażenie, że porusza się nie wozem po stepie, lecz łódką po wodzie

HIPERBOLE: *przestwór oceanu, powódź kwiatów, ostrowy burzanu*

świat ogromnieje, przestrzeń wydaje się nieogarniona, olbrzymia, poszerza się

OKSYMORON: *suchy przestwór oceanu*

zaskakuje, wzmacnia dynamikę, podkreśla bezkresność, falowanie stepu

WYRAZY DŹWIĘKONAŚLADOWCZE: *szumiących, ciszy*

INSTRUMENTACJA GŁOSKOWA: *jak cicho! – słyszę ciągnące żurawie; Kędy wąż śliską piersią dotyka się ziola*

wyduje się, że odbiorca słyszy dźwięki falującego stepu, delikatne odgłosy przyrody
podmiot liryczny zanurza się w przyrodę wszystkimi zmysłami, odbiera ją z dużą
wrażliwością (wręcz nadwrażliwością), staje się otwarty na inne formy poznania

[I zwrotka] *Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu...* = zachwyt, oczarowanie człowieka odkrywającego nowe obszary rzeczywistości, poczucie spokoju, radość, uniesienie

[II zwrotka] *Już mrok zapada...* = niepokój, zagubienie, niepewność

[III zwrotka] *Stójmy! – jak cicho! – słyszę...* = nadzieja na usłyszenie głosu z Litwy, pocieszenie, marzenie

[IV zwrotka] *Jedźmy, nikt nie woła.* = rezygnacja, zwątpienie, gorycz, melancholia, powrót do rzeczywistości

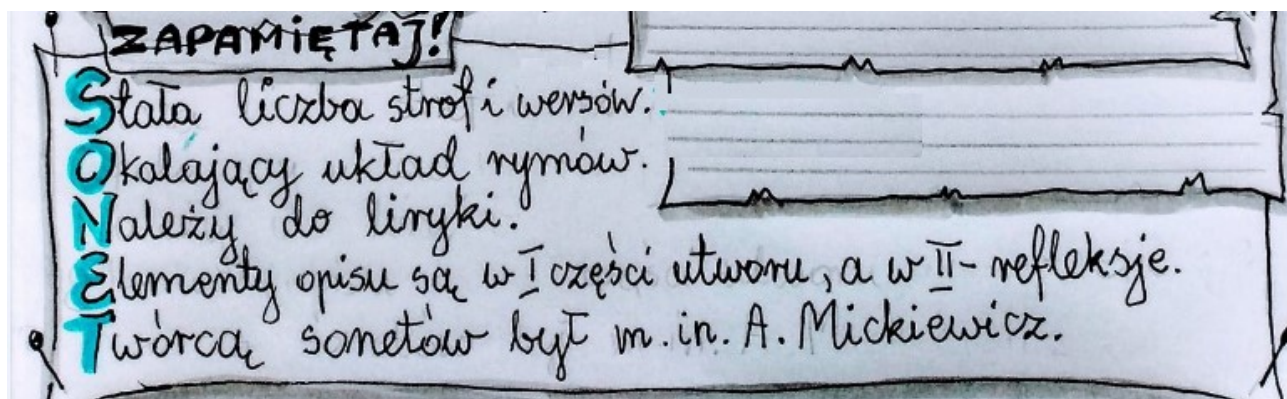
Temat 12: Na skrzydłach wyobraźni – „Prośba o skrzydła”.

Cele lekcji:

- Uczeń wyjaśnia znaczenie terminu *personifikacja*.
- Uczeń wskazuje środki stylistyczne.
- Uczeń ustala przynależność gatunkową wiersza.
- Uczeń interpretuje przesłanie utworu.
- Uczeń wyjaśnia związki frazeologiczne.
- Uczeń zna krótką biografię Leopolda Staffa.

Treść lekcji:

1. Zapoznaj się z biografią Leopolda Staffa (podręcznik str. 217, nie zapisuj, tylko przeczytaj).
2. Wyjaśnij znaczenie związku frazeologicznego: (poniższe wyjaśnienia zapisz w zeszyte)
 - *pędzić jak na skrzydłach* - biec szybko, lekko i bez wysiłku, z uczuciem szczęścia, radości,
 - *dodać komuś skrzydeł* - podnieść na duchu, powodować przypływ entuzjazmu, energii,
 - *rozwinąć skrzydła* - rozwinąć działalność; pokazać swój talent, zdolności, umiejętności,
 - *podciąć komuś skrzydła* - pozbawiać kogoś entuzjazmu; rozwiać czyjeś marzenia, złudzenia, nadzieje.
3. Czym jest *personifikacja*? Odpowiedź znajdziesz na str. 341 w podręczniku. Zapisz definicję w zeszyte przedmiotowym.
4. Przeczytaj wiersz Leopolda Staffa. Następnie odpowiedz na pytania. Odpowiedzi zapisz w zeszyte (wszystkie podpowiedzi do zadań znajdziesz niżej, dokładnie czytaj).
 - a) Do jakiego gatunku lirycznego należy wiersz Staffa? Co na to wskazuje?
 - b) Odszukaj w wierszu środki stylistyczne: epitet, porównanie, powtórzenie i personifikację.

Dodatkowo definicja sonetu jest na str. 213.

Porównanie: „Śni pod niebiosów błękitną powieką,/ Jak oko, które myśl bożą rozumie.“, „Do gwiazd, co płoną jak nasze tęsknoty.“

powtórzenie: "Daleko! daleko!"

epitet: „dziwny cudów kraj“, „kraj odcięty“, „błękitną powieką“, „płóciennie namioty“, „serca młode“

personifikacja: "wierzby wiatrom zastawiają sidła"

5. DLA CHĘTNYCH: Rozwiąż ćwiczenie 1, 2 i 3 z poniższej karty pracy.

Zadanie **1** Załącznik staff_prosba o skrzydła.docx

Wybierz właściwe dokończenie zdania.

Fragment: *wierzby wiatrom zastawiają sidła* zawiera

- A. personifikację.
- B. animizację.
- C. karykaturę.
- D. sentencję.

Zadanie **2** Załącznik staff_prosba o skrzydła.docx

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B, a następnie 1., 2. albo 3.

Skrzydła w wierszu Staffa są

A.	alegorią	1.	podróży w odległe miejsca.
		2.	zapалу, energii do realizacji marzeń.
B.	symbolem	3.	szlachetnego postępowania.

Zadanie **3** Załącznik staff_prosba o skrzydła.docx

Przeczytaj zdania i rozstrzygnij, które są prawdziwe w odniesieniu do utworu. Następnie wybierz właściwą odpowiedź.

- A. Zdania 1. i 3. zawierają prawdziwe informacje, a 2. i 4. – fałszywe.
- B. Tylko zdanie 1. zawiera prawdziwą informację.
- C. Zdania 1. i 2. zawierają prawdziwe informacje, a 3. i 4. – fałszywe.
- D. Tylko zdanie 4. zawiera fałszywą informację.

1.	Dwie pierwsze strofy metaforycznie opisują krainę marzeń.
2.	W dwóch ostatnich strofach podmiot liryczny wzywa młodych do działania.
3.	Wiersz Leopolda Staffa ma budowę sonetu.
4.	Refleksja zawarta w wierszu dotyczy konkretnego miejsca.

Odpowiedzi:

- 1. A
- 2. B2
- 3. D

Temat 13 - 14: Baśniowa wyobraźnia – „Dusiołek”.

Cele lekcji:

- Uczeń wyjaśnia znaczenie terminów: *puenta*, *neologizm*, *symbol*.
- Uczeń relacjonuje treść utworu.
- Uczeń wypowiada się na temat narratora.
- Uczeń charakteryzuje bohaterów utworu.
- Uczeń określa nastrój utworu.
- Uczeń interpretuje symbolikę *Dusiołka*.

Treść lekcji:

1. Wyobraź sobie, że znalazłeś się sam w ciemnym lesie, co czujesz? Zapisz swoje odczucia w zeszycie uzupełniając poniższe zdania.

Ogarnął mnie
Ten obraz mnie w snach .
Oniemiałem z
Spoglądałem z
Myślałem o tym z

2. Jakie znasz związki frazeologiczne związane ze strachem? Zapisz dwa i wyjaśnij je w zeszycie.

Np. *strach ma wielkie oczy* – strach powoduje wyolbrzymienie niebezpieczeństwa,

Umierać ze strachu- bardzo się bać czegoś,

Najeść się strachu - przeżyć silny strach,

Błądy strach - ktoś się bardzo przestraszył i nie może opanować wielkiego przerażenia.

3. Zapoznaj się z pojęciami: *puenta* (str.343), *neologizm* (str. 341), *symbol* (str. 342).
4. Wysłuchaj lub przeczytaj utwór Bolesława Leśmiana pt. „Dusiołek”, podręcznik str. 218-219. Czynność powtórz.

<https://www.youtube.com/watch?v=TouS04rvqY0>

5. Kim jest narrator ballady? Odpowiedź zapisz w zeszycie.

Narrator nie należy do świata przedstawionego; to prawdopodobnie ludowy gawędziarz (zaczyna swoją opowieść w charakterystyczny sposób; przerywa ją okrzykami: *że też taki żyć raczy!*, *milcz, gębo nieposłuszna, bo dziewczki wylająq*); zna wiele legend, baśni i historii; posługuje się językiem ludu (elementy gwary: *śluchajta*; kolokwializmy – *gęba*, *cielsko*, *jęzor*), ale również metaforami i neologizmami (*gęba na bakier*, *ziwnął wniebogłosy*, *półbabeł*, *podogonie*). **Śluchaczami** jego opowieści są ludzie prości, wierzący w istnienie „dusiołków”.

6. Przeczytaj krótkie streszczenie ballady Leśmiana. Następnie rozwiąż kartę pracy. Niżej masz podpowiedzi, czytaj uważnie informacje i zapisuj je w odpowiednie miejsca. Pamiętaj, że wiele odpowiedzi znajdziesz w samej balladzie.

Streszczenie

Chłop Bajdała podróżował po świecie w towarzystwie konia i wołu. Pewnego dnia, chcąc przeczekać upał, Bajdała zdrzemnął się, a gdy spał, zaatakował go potwór (zmora senna) – Dusiołek, który wylał z rowu i zaczął chłopca dusić. Bajdale udało się go, choć z wielkim wysiłkiem, pozbyć. Obudził się i zaczął oskarżać konia i woła o brak reakcji, a Boga o to, że stworzył takie potwory.

Bajdała (imię znaczące – bazarz) – postać realistyczna, chłop, włóczęga, podróżuje z koniem i wołem, leniwy, niezbyt wytworny (wąsy, cielsko, jęzor, ziewanie, splunięcie, język: *o rety, olaboga*), dusiołek dręczy go tak mocno, że aż krzyczy przez sen; za swoje nieszczęście obwinia cały świat, ma też pretensje do Boga.

Dusiołek (nazwa znacząca – ten, kto dusi) – postać fantastyczna, potwór, zmora czająca się w rowach, szpetny – *pysk z żabia ślimaczy, zad tyli, co kwoka, kiedy znosi jajo, ogon z rzemyka, podogonie – z tyka*, pozwala się wyparskać nozdrzami, posiada *duszy paskudę*, siada na piersi i dusi.

Jego twarz podobna była do żaby i do ślimaka (*Pysk miał z żabia ślimaczy*), a całą posturą przypominał kwokę znoszącą jajo (*A zad tyli, co kwoka, kiedy znosi jajo*). Jego ogon wyglądał tak, jakby był zrobiony z rzemyka (*Ogon miał ci z rzemyka*).

- a) *Bajdała – każdy człowiek*
- b) *Dusiołek – symbol zła, fatum, przeciwności losu, kłopotów, problemów*
- c) *wędrówka Bajdały – życie ludzkie*
- d) *walka Bajdały z Dusiołkiem – walka każdego człowieka ze złem, z przeciwnościami losu*.

7. Praca domowa

Opracuj komiks na podstawie wiersza Bolesława Leśmiana. Pracę prześlij na adres e-mail: andzia.93@wp.pl w formie zdjęcia, skanu czy print screen'a.

Twoja praca będzie oceniona. Komiks robiliśmy na lekcjach w szkole. Właśnie czegoś podobnego od Ciebie oczekuję. Wystarczy, że zrobisz sześć okienek. Tylko pamiętaj o tekstach, dymkach itd. Notatki masz w swoim zeszyte.

POWODZENIA ☺☺☺

Okoliczności
zdarzenia

miejsce:

czas:

pogoda:

językowe zagadki

neologizmy

wyrazy gwarowe

Przestanie utworu

Czym jest
Dusiołek?

wobec
Boga

wobec
świata

wobec
wółu

Pretensje
wymówki
Bajdaly

jego
OSOBYWOŚĆ

co
robi,
jak
się
zachowuje?

kto
to
jest

Bajdata

DUSIOŁEK

Dusiołek

wygląd

zachowanie

co
SYMBOIZUJE
Dusiołek?

Sylvia Osłazyk